

Low Impact Man leefde een jaar zo duurzaam mogelijk

'Ik had nooit het gevoel dat ik moest **afzien**'

De Vlaamse Steven Vromman is in eigen land bekend als de Low Impact Man. Hij bracht zijn ecologische voetafdruk terug tot minder dan de helft van die van de gemiddelde Belg. De televisie legde dat proces vast en hij schreef er een boek over. Maar hij wil niemand overtuigen, laat staan bekeren. Hooguit inspireren.

Tekst: **Eva Prins** Beeld: **Piet de Kersgieter**

De vloer van zijn kleine appartement, in een oud fabrieksgebouw in Gent, is geïsoleerd met geperste kurk. Achter de radiatoren heeft hij isolatiefolie bevestigd, verlichting bestaat uit led- of spaarlampen en de wc wordt doorgespoeld met emmers regenwater die hij dagelijks buiten, één trap af, uit een ton schept. Met dit regenwater doucht hij ook – verwarmd, dat wel. Stofzuigen doet hij zonder stroom: met een tweedehands rolstofzuigertje uit oma's tijd. Welkom in de wereld van Steven Vromman, de Low Impact Man.

Geen extremist

Om te beginnen wil Vromman (49) graag iets rechtzetten. 'Ik ben geen freak, geen milieu-extremist en ook geen naïëveling.' De media uit binnen- en buitenland zetten hem nogal eens neer als een excentriekeling die terug wil naar de jaren '50. Of erger: de Middeleeuwen. Vooral de drie documentaires die de Vlaamse televisiezender Canvas uitzond over zijn experiment, kunnen die indruk wekken, realiseert hij zich. Die lieten zien hoe hij zich tijdelijk bekeerde tot een menu van enkel raw food (eten dat bij bereiding niet wordt verwarmd), op een door een vriend gemaakte 'energiefiets' zelf energie probeerde op te wekken en zijn – uiteraard volledig vegetarische – maaltijden bereidde met een zelfgefabriceerde hooikist.

Dat heeft hij ook allemaal gedaan, sommige dingen doet hij nog steeds, maar het zijn details, benadrukt hij. Extreme details soms, die hij deed omwille van het experiment én omwille van 'mooie televisie'. Daarom zagen we hem automobilisten aanspreken die met draaiende motor voor een stoplicht stonden of winkellende meisjes met handen vol plastic tassen. Van deze in scène gezette acties heeft hij achteraf spijt. Zo is hij helemaal niet. Hij wil niemand overtuigen, laat staan bekeren. Hooguit inspireren. 'Ik ben erin geslaagd goed te leven met weinig milieu-impact. Daarmee hoop ik mensen aan het denken te zetten. Meer niet.'

Daarmee doet Vromman zichzelf toch ook een beetje tekort, want al die media-aandacht kreeg hij niet voor niets. Wat hij als Low Impact Man (LIM) presteerde, is namelijk best bijzonder. Zijn toch al geringe ecologische voetafdruk van 3,5 (vooral te danken aan een auto- en vliegtuigloos leven) wist hij in een half jaar meer dan te halveren tot 1,67. Terwijl de gemiddelde Belg een voetafdruk heeft van bijna drie keer zoveel: 5,6. De voetafdruk is een manier om te berekenen hoeveel vruchtbare aarde gebruikt wordt om in de behoefte van een persoon, stad of land te voorzien (zie kader op pagina 15).

Met zijn experiment wilde Vromman onderzoeken, en liefst bewijzen, dat het mogelijk is om een normaal, zelfs comfortabel, leven te leiden met een voetafdruk van 1,6. Dat 'predikte' hij immers al jaren als medewerker van Ecolife. Deze Vlaamse stichting adviseert particulieren, overheden en bedrijven hoe ze hun milieu-impact kunnen verkleinen. De ecologische voetafdruk is een van de gebruikte instrumenten.

Voor hij op 1 mei 2008 aan zijn experiment begon, was Vromman er directeur. Voor het experiment, dat een jaar duurde, nam hij eerst zes maanden 'tijdskrediet' (onbetaald verlof) daarna keerde hij terug als projectmedewerker. Hij wilde minder druk en stress.

Apparaten de deur uit

Vromman pakte zijn experiment voortvarend aan. Een groot deel van de elektrische apparaten als waterkoker, stofzuiger, magnetron en strijkbout bracht hij naar de kringloopwinkel, de doorspoelknop van de wc en de douchekraan gingen dicht; voor het huis kwam een regenwaterton. Vlees en vis verdwenen van het menu, ook chocola en bananen gingen in de ban – die hadden te ver gereisd. Voor eten ging hij voortaan vooral naar de boerenmarkt en voor 'nieuwe' spullen naar de vlooiemarkt. Ook het krantenabonnement moest eraan geloven. De krant lezen doet hij voortaan in de bieb en

zich verplaatsen alleen nog lopend, fietsend of met het openbaar vervoer.

Vromman voerde het experiment uit met zijn kinderen Adam (10) en Marieke (13), die om de week bij hem wonen. Het lastigste was voor hen nog de televisieploeg die twee dagen in de week over de vloer kwam, zegt hij. 'Vooral Marieke vond het niet zo leuk om op televisie te komen.' Te zien was onder meer hoe ze protesteerden toen de vissticks en cornflakes (te veel afval) van het menu verdwenen.

Maar met het experiment hadden ze eigenlijk niet zo'n moeite, zegt Vromman. Opgegroeid in een ecologische woongroep, waren ze ook al het nodige gewend. 'En ze mochten zo ver gaan als ze zelf wilden. Ze namen gewoon nog een douche, soms zelfs een bad.'

Dat juist Vromman Low Impact Man werd, is niet zo verwonderlijk. Idealisme, maatschappelijk en milieubewustzijn lopen als een rode draad door zijn werkende leven, al lag dat in zijn jeugd niet erg voor de hand. Hij komt uit wat hij zelf noemt een 'gegoed gezin' in het dorp Wingene, dertig kilometer van Gent. Vader was architect, moeder huisvrouw. Van consuminderen of milieubewustzijn was in huize Vromman geen sprake. 'We hadden een groot huis en waren het eerste gezin in het dorp met een kleurentelevisie en twee auto's.'

De jonge Steven, tweede van vijf kinderen, werd in zijn tienerjaren echter beïnvloed door oudere jongens uit de buurt. Het was eind jaren '60, de wereld gonsde van de veranderingen die langzaam ook in Wingene doorsijpelden. Zo zetten de jongens hun eigen 'hangplek' op. In zelfbeheer. Daar werd hevig gediscussieerd over de oorlog in Vietnam en de dictatuur in Chili, herinnert Vromman zich: 'Toen heb ik mezelf de belofte gedaan dat ik de wereld een beetje wilde verbeteren.' Na zijn studie sociale agogiek vond hij een 'job' in een jeugdhuis, een vrijetijdscentrum voor jongeren. Bepalend voor zijn verdere loopbaan was een uitwisselingsproject met Bolivia, in 1987. Vromman was 27, het was zijn eerste reis buiten Europa. 'Dat maakte diepe indruk. Het contrast met hoe wij leefden, de wilskracht en het politieke bewustzijn van jongeren daar, de armoede en de gastvrijheid.' Vooral die laatste combinatie hakte erin. 'Mensen daar hadden niks, maar wilden alles delen. Terwijl ik uit een cultuur kwam waar we alles hadden en alles voor onszelf wilden houden. Die ervaring heeft meegespeeld bij alles wat ik daarna heb gedaan.'

Vromman stapte over naar de ontwikkelingssamenwerking, hij werkte voor verschillende organisaties. Maar met de jaren groeit ook de twijfel. 'Wat me vooral tegenstond, was dat onze manier van leven eigenlijk niet ter discussie werd gesteld. Alles was er op gericht daar armoede te verlichten, maar hun armoede had alles te maken met onze rijkdom.'

Inmiddels is dat wel wat veranderd, erkent hij, met

De 'Energiefiets'

'Een low impact-leven is gezonder, goedkoper en minder stressvol'

initiatieven als Fair Trade en de ecologische voetafdruk. Bij de organisatie Broederlijk Delen kwam hij voor het eerst met dit begrip in aanraking. Het sprak hem gelijk aan en hij maakte de overstap naar Global Action Plan Vlaanderen, dat met ecoteams mensen wilde bewegen tot een gedragsverandering. Later ging deze organisatie op in Ecolife.

Kleine stapjes niet genoeg

Gedragsverandering. Het boek dat Vromman schreef over zijn leven als Low Impact Man is ervan doordrenkt. Honderden tips bevat het om 'ecologisch te leven van de wieg tot het graf'. Wacht niet tot de politiek of het bedrijfsleven iets doen, houdt hij zijn lezers voor. Kom zelf in actie! Een betere wereld begint bij jezelf. Het wekt dan ook op zijn zachts gezegd verbazing om Vromman te horen zeggen: 'Ik geloof steeds minder dat we het wel redden met kleine stapjes, nieuwe technologie of "groen" consumeren.' Want: 'Het gaat ook om andere waarden en een andere samenleving. Wat is echt belangrijk? Wat voor leven willen we? Wat voor wereld? Een wereld waarin twintig procent van de mensen tachtig procent van de aarde gebruikt?' Hij formuleert aarzelend. 'Ik ben er ook nog niet uit', zegt hij. 'Ik heb geen wonderoplossing, geen blauwdruk. Maar het is niet genoeg als iedereen een paar kleine dingen verandert en verder doorleeft als daarvoor.'

Moeten we dan maar niks meer doen, want het heeft toch geen zin? Nee, nee, zo bedoelt hij het niet. 'We moeten doen wat we kunnen.' En iedereen kán volgens hem zijn voetafdruk 'makkelijk' met tien tot twintig procent verkleinen. 'Maar', zegt hij, 'het roer moet drastischer om. We moeten van een op olie gebaseerde samenleving naar een duurzame samenleving.' Inspiratie put hij uit boeken met titels als *De aarde heeft koorts* en *De klimaatoorlog*. Geen vrolijke boeken. Optimistisch is Vromman dan ook niet. 'Ik ben ongerust.

De klimaatrapporten worden steeds alarmerender en de tijd om er iets aan te doen, steeds korter.' De aarde zal het wel overleven, denkt hij. Hij voorziet, en vreest, vooral een toename van tekorten en daarmee van conflicten over olie, water en voedsel.

Zelf heeft hij zich inmiddels aangesloten bij een 'transitiegroep' in Gent, een groep mensen die nadenkt over en probeert te leven op een andere manier: minder materie- en olie-intensief. Van 'wegwerp' naar duurzaam, van consumeren naar consuminderen. 'Een perfect vervolg' op zijn LIM-project, vindt Vromman. 'Wat ik in mijn eentje heb gedaan, proberen we nu met meer mensen.'

Het low impact-leven viel hem zelf alleszins mee. 'Het was makkelijker dan ik had gedacht. Ik heb nooit het gevoel gehad dat ik moest afzien.' Net als de kinderen vond ook hij de aanwezigheid van de televisieploeg het moeilijkste, maar hij zag ook gelijk de kans en potentie. Want, hoe paradoxaal: nooit eerder in de acht jaar dat hij voor Ecolife werkte, kreeg een actie of campagne zo veel publiciteit en bereikte die zo veel mensen als het LIM-experiment dat hij deed tijdens zijn verlof. De drie uitzendingen werden gemiddeld door 600.000 mensen bekeken, zijn boek ging ruim drieduizend keer

Steven Vromman met een MP3-speler zonder batterijen

De ecologische voetafdruk

De ecologische voetafdruk is een manier om te berekenen hoeveel vruchtbare aarde gebruikt wordt om in de behoefte van een persoon, stad of land te voorzien. Het is een optelsom van bijvoorbeeld de hoeveelheid elektriciteit, gas, water en grondstoffen die je gebruikt of die nodig zijn voor de spullen in je kast, het eten op je bord en de verwerking van je afval.

Als we de aarde eerlijk zouden verdelen, zou iedereen 'recht hebben' op een voetafdruk van 1,6. Gemiddeld is de voetafdruk echter 2,2. Met andere woorden: we gebruiken meer dan de aarde aan kan. En 'we' is vooral: het rijke Westen. In België is de voetafdruk 5,6, in Nederland 4,4 in de Verenigde Staten 9,6 en 0,8 in India. www.voetenbank.nl/home.htm

over de toonbank en zijn site trok al meer dan 200.000 bezoekers.

Het maakte hem beroemd in eigen land. Zo beroemd dat hij binnenkort als Low Impact Man op de planken staat: in het 'ecologische theaterstuk' *Tegen de lamp*, dat is ontstaan naar aanleiding van zijn experiment. 'Doel van het stuk is duidelijk te maken dat we qua milieu op een keerpunt zitten', zegt Vromman, die voor deze 'nieuwe carrière' zijn baan bij Ecolife heeft opgezegd.

'Ik ben geen freak, geen milieu-extremist en ook geen naiëveling'

Uiteraard is de voorstelling zelf zo milieuvriendelijk mogelijk. Zo reist het gezelschap steeds samen naar de theaters in een bestelwagen die op zelf geplante en geogoste koolzaadolie rijdt. Het decor is van composteerbaar materiaal, de kostuums zijn 'van de voddenman' en een deel van de energie zullen ze tijdens de voorstelling zelf opwekken.

Het is zijn tweede natuur geworden. Oké, hij is minder strikt dan tijdens het LIM-experiment, zo eet hij soms weer chocola of bananen. Maar bij alles wat Vromman doet, draagt of eet, vraagt hij zich nog steeds af: wat is hiervan de impact op mijn ecologische voetafdruk? Een Low Impact Man zal hij vermoedelijk wel altijd blijven; zijn huidige voetafdruk schommelt rond de 1,9. 'Veel nieuwe gewoonten zijn ingesleten en ik heb gemerkt dat een low impact-leven ook een gezonder, goedkoper en minder stressvol leven is. Dat motiveert om er mee door te gaan.'

www.lowimpactman.be

Steven Vromman: *Low Impact Man*. Van Halewyck, € 17,50. ISBN 9789056178956.